

К. В. Калініна

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОГО ДИСКУРСУ

Глобальна комп'ютеризація світу зумовила інтенсивне зростання популярності Інтернету. При цьому досить часто Інтернет розглядається не тільки як мережа, що допомагає накопичувати та розповсюджувати велику кількість різноманітної інформації, але і як система, що створює умови для виникнення нових інтерактивних різновидів комунікації.

Відповідно, комунікативні можливості Інтернету, а отже й комп'ютерний дискурс, також відомий як Інтернет-дискурс або електронний дискурс, привертають усе більше уваги науковців. Складність чіткого визначення поняття «комп'ютерний дискурс», існування різноманітних типів електронного дискурсу та підходів до його вивчення зумовлює **актуальність** детальної розробки цієї теми.

Мета статті полягає в уточненні поняття «комп'ютерний дискурс» та визначенні головних особливостей його функціонування. **Об'єктом** дослідження є комп'ютерний дискурс як особлива система мовленнєвої взаємодії, що існує у всесвітньому просторі Інтернет.

Варто відзначити, що сьогодні не існує єдиного та остаточного визначення поняття «дискурс» взагалі та поняття «комп'ютерний дискурс» зокрема. Науковці пропонують різноманітні дефініції, спираючись на власні дослідження. У найширшому розумінні дискурс визначають як зв'язний текст разом з чинниками, що впливають на його виникнення та сприйняття (прагматичними, соціокультурними, психологічними та ін.).

Також дискурс можна розуміти як вербалізовану мовленнєвомисленнєву діяльність або динамічну діалогову взаємодію [3]. А за визначенням Н. Д. Арутюнової, «дискурс – це мовлення, занурене в життя» [1]. Окрім того, релевантним є визначення комп'ютерного дискурсу як вербалізованої мовленнєвомисленнєвої діяльності, що розуміється як сукупність процесу й результату та що володіє як суто лінгвістичним, так й екстралінгвістичним планами [6].

Відповідно до вищенаведених прикладів стає зрозуміло, що дискурс є багатогранним та складним поняттям, що існує на межі багатьох дисциплін (лінгвістика, соціологія, філософія, мовознавство, психологія), а отже, поняття «дискурс» набуває тих чи інших ознак згідно з науковою галуззю, у якій використовується.

Поняття «комп'ютерний дискурс» виникло досить нещодавно (10 – 15 років тому), але стає все більш популярним та цікавим для наукових досліджень завдяки зростанню ролі комп'ютерів та всесвітньої мережі Інтернет у нашому повсякденному житті. Зараз можна навіть говорити про виникнення особливої електронної мови, що обслуговує електронні засоби спілкування [3].

Разом з виникненням Інтернету та всесвітньої Мережі, що об'єднала світ інформації, виникло особливе електронне середовище. Зрозуміло, що відповідно до нових умов і мовні засоби спілкування, що відбувається за допомогою комп'ютеру, мають змінитися. Поява нових каналів зв'язку, накопичення та розповсюдження інформації значною мірою впливають на мовленнєві норми, що існують, адже Інтернет-комунікація особливим чином поєднує в собі риси письмового та усного мовлення. З одного боку, інформація у всесвітній Мережі зберігається та передається за допомогою текстових та графічних ресурсів, а з іншого – комунікація відбувається в режимі on-line, а це зумовлює неформальність, динамічність та емоційне забарвлення спілкування. Таким чином і виникає своєрідна електронна мова та так званий комп'ютерний

сленг [7].

Безумовно, треба зазначити, що найчастіше саме англійська мова, адаптуючись до комп'ютерних умов, стає джерелом комп'ютерного сленгу або жаргону, який до того ж постійно поповнюється новими термінами та абревіаціями.

Як уже зазначалося, існують різні визначення поняття «дискурс» взагалі та «комп'ютерний дискурс» зокрема. Так, у працях деяких лінгвістів комп'ютерний дискурс розуміється, з одного боку, як «багатожанровий функціональний різновид публічної та монологічної і діалогічної мови», що виникає під час комп'ютерного спілкування [3; 4], а з іншого боку, як сукупність текстів, що поєднані загальною тематикою, що, у свою чергу, пов'язана із сучасними інформаційними технологіями.

Крім того, як приклад визначення поняття комп'ютерного дискурсу можна навести визначення О. В. Додудалової, що базується на підході Харківської лінгвістичної школи: Інтернет-дискурс – це комп'ютерно-опосередкована мовленнєво-комунікативна діяльність, що протікає в широкому соціокультурному контексті та матеріалізується в гіпертексті [5].

Таким чином, аналізуючи особливості поняття комп'ютерного дискурсу, треба, перш за все, визначити особливості, які властиві комп'ютерній комунікації, та назвати засоби, за допомогою яких і відбувається спілкування. Найпоширенішими засобами передачі інформації у всесвітній мережі Інтернет є електронна пошта, чат, форум, власні сторінки користувачів, блоги, аккаунти на різноманітних сайтах на зразок YouTube, електронні соціальні мережі, ICQ, Yahoo, Skype, MSN та ін.

Щодо особливостей комп'ютерної комунікації, то треба відзначити такі:

- анонімність, адже кожен користувач Інтернету має змогу самостійно вирішувати, яку інформацію афішувати, а яку ні. Більш того, людина може не тільки приховувати персональну інформацію, але й змінювати її;
- глобальність, бо комунікація відбувається незалежно від місця перебування користувачів Інтернету та незалежно від часової різниці; фізична й соціальна непередставленність дозволяє формувати особливе неформальне та нерегламентоване спілкування, під час якого людина може висловлюватися як від свого власного імені, так і від імені будь-якої уявної особи;
- компенсаторна віртуальна емоційність [7], тобто відсутність візуального контакту між співрозмовниками компенсується за допомогою різноманітних смайлів та так званих іконок.

Так само як не існує єдиного визначення поняття комп'ютерного дискурсу, так не існує й загальновідомої класифікації ознак, притаманних комп'ютерному дискурсу. Але, наприклад, Е. Н. Галичкина визначає такі його основні риси [3]:

- електронний сигнал як канал спілкування (віртуальність);
- дистанційність, тобто відсутність залежності від часу та простору;
- опосередкованість, бо комунікація відбувається за допомогою різноманітних технічних засобів, які згодом стають усе досконалішими та надають користувачам нові можливості;
- високий ступінь проникності;
- наявність гіпертексту;
- креолізованість комп'ютерних текстів (мається на увазі поєднання текстової, графічної та звукової інформації);
- переважно статусна рівноправність учасників;
- передача емоцій, міміки, почуттів за допомогою смайлів;
- комбінація різних типів дискурсу;
- специфічна комп'ютерна етика.

Розглядаючи особливості функціонування комп'ютерного дискурсу, ми розуміємо, що електронна комунікація відбувається згідно з особливими умовами

існування, що створює всесвітня Мережа. Тому для повного розуміння комп'ютерного дискурсу як феномену, що виник завдяки появі Інтернету і що існує в певному комунікативному середовищі (електронному), треба детально розглядати всі види та форми комп'ютерного дискурсу, закони, згідно з якими він існує, та мову, на якій він базується.

Також треба зазначити, що сьогодні електронна мова комп'ютерного дискурсу не обмежується тільки глобальним простором Інтернету, а все більш проникає в повсякденне спілкування людей, тому може досить суттєво впливати на мовну поведінку суспільства.

Подальше вивчення структурних особливостей комп'ютерного дискурсу є дуже перспективним, адже динамічність та постійний розвиток, що притаманні Інтернет-середовищу, ставлять перед науковцями багато нових та важливих запитань.

Література

1. Арутюнова Н. Д. Дискурс / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь. – М. : Сов. энцикл., 1990. – С. 136 – 137. **2. Белова А. Д.** Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці / А. Д. Белова // Вісн. (Ін. філологія). – 2002. – № 32. – С. 11 – 14. **3. Галичкина Е. Н.** Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук : спец. 10.02.20 / Е. Н. Галичкина. – Астрахань, 2001. – 20 с. **4. Дедова О. В.** Графическая неоднородность как категория гипертекста / О. В. Дедова // Вест. Моск. ун-та. – 2002. – № 6. – С. 91 – 103. **5. Дудолодова О. В.** Интернет-дискурс як особливий тип дискурсу / О. В. Дудолодова // Вісн. ХНУ ім. В. Н. Каразіна. – 2008. – № 837. – С. 74 – 78. **6. Дудолодова О. В.** До питання про визначення Інтернет-дискурсу / О. В. Дудолодова // Матеріали Всеукр. наук. конф. «Каразінські читання. Людина. Мова. Комунікація». – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2009. – С. 93 – 95. **7. Лихолитов П. В.** Компьютерный жаргон / П. В. Лихолитов // Рус. речь. – 1997. – № 3. – С. 31 – 35.

У статті проаналізовано поняття комп'ютерний дискурс. Розглянуто основні риси та особливості функціонування комп'ютерного дискурсу.

Ключові слова: дискурс, комп'ютерний дискурс, Інтернет, всесвітня мережа, комунікація, мовленнєва взаємодія, спілкування, електронна мова, електронний дискурс.

В статье анализируется понятие «компьютерный дискурс». Рассматриваются основные черты и особенности функционирования компьютерного дискурса.

Ключевые слова: дискурс, компьютерный дискурс, Интернет, всемирная сеть, коммуникация, языковое взаимодействие, общение, электронный язык, электронный дискурс.

In this article the notion computer discourse is analyzed. Article deals with the computer discourse's main features and peculiarities of functioning.

Keywords: discourse, computer discourse, Internet, World Wide Web, communication, language interaction, intercourse, electronic language, electronic discourse.

Стаття надійшла до редакції 01.11.2013 р.

Прийнято до друку 23.11.2013 р.

Рецензент – к.філол.н., доц. Унукович В. В.